

Säkerhetspolitik i förändring

En fallstudie över hur Svensk säkerhetspolitik har förändrats sedan inträdet i EU.

Abstract

Swedish security politics changed during the time when Sweden joined the European Union. This thesis analyse this transformation with focus on a military operation in Chad were Sweden attended. Sweden has been considered as a neutral actor in the context of military conflicts. This neutrality can even be traced back to the nineteenth century. When Sweden entered the European Union the country started to partake in more military operations. The case is interesting because the operation was one of the most complex military operations that the EU performed as one united actor.

Since Sweden has a history of practising neutral military politics, this is an interesting case whereas Sweden was participating from the beginning. The military operation shows that Sweden is not a neutral actor in the context of military conflicts. Sweden is now participating and choosing a side due to the will of solving military conflicts, protecting refugees, protect human rights and democratic values.

Nyckelord: Säkerhetspolitik, neutralitetspolitik, EUFOR, Tchad

Antalord: 10.067

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och Frågeställning.....	3
1.2	Teori.....	3
1.2.1	Individnivå.....	3
1.2.2	Statsnivån.....	4
1.2.3	Internationella Systemet.....	5
1.3	Metod.....	7
1.4	Material.....	8
1.5	Avgränsning.....	8
1.6	Källkritik.....	9
2	Svensk säkerhetspolitik innan EU	10
3	Svensk säkerhetspolitik idag	12
3.1	GUSP.....	13
4	Svenska insatsen i Tchad	14
4.1	Tchad.....	14
4.2	Insatsen.....	15
5	Analys	18
5.1	Byråkratin.....	18
5.2	Staten.....	19
5.3	Internationella systemet.....	22
6	Slutsats	26
7	Referenser	28

1 Inledning

Sverige gick med i Europeiska Unionen 1995, detta genomfördes p.g.a. ett flertal skäl. Ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv hade Sverige inte några direkta förbehåll då några större hot mot Sverige inte har existerat på ett flertal år (Säkerhetspolitik.se). Att vara medlem i en gemenskap som EU kan ses som positivt och negativt ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Det positiva innefattar exempelvis att andra medlemmar är beroende av Sverige genom exempelvis handel och utbyte av tjänster. Om ett hot skulle träda fram kan det påverka kommunikationen mellan länder. Detta innebär hjälp och assistans i olika former av säkerhetspolitiska situationer. De negativa innefattar dock att Sverige förväntas hjälpa de andra medlemmarna i liknande situationer. Det är inte negativt ur ett etiskt perspektiv, men ur ett säkerhetsperspektiv riskerar Sverige sina soldater.

Att vara medlem i EU gör att Sverige påverkas av det som sker runt om i Europa och delar då ett solidariskt ansvar med andra medlemsländer. Enligt regeringen så menas inte detta att Sverige har försvarsplikter i förhållande till andra länder, men landet ska arbeta för Europas säkerhet. Sverige kommer att agera om ett medlemsland blir angripet eller utsetts för en katastrof. Vilket sätt de kommer att agera på skiljer sig från fall till fall. (regeringen 1).

Den 25 september 2007 beslutade Förenta nationernas (FN) säkerhetsråd att göra en insats i Tchad genom antagandet av resolution 1778. Resolutionen redogjorde att insatsen skulle vara flerdimensionell vilket innebar att insatsen skulle verka på flera olika sätt. Insatsen skulle skydda civila, upprätthålla mänskliga rättigheter samt säkerhetsställa situationen i Tchad (consilium). FN beslutade att ge EU ett mandat till att skicka en insats till området för att säkerhetsställa situationen.

Den 15 oktober 2007 fattade Europeiska unionens råd att göra en militär insats i samband med FN:s förfrågan. Insatsen skulle vara i högst 12 månader, därefter skulle FN ta över med sin styrka (Prop. 2007/08:14, s. 4). Den FN ledda styrkan (MINURCAT) bestod av 300 poliser, 50 militärer och ett antal civila.

Sverige välkomnade mandatet och beslutade att bidra med en militär trupp till den EU-ledda insatsen (EUFOR). För Sverige innebar insatsen att säkerhetsställa situationen i området med de andra deltagande länderna, då stora flyktingströmmar från Darfur gjorde läget i landet ännu mer instabilt än innan. Utöver extrem fattigdom och sjukdomar hade militära konflikter mellan klaner

satt befolkningen på flykt. Striderna har gjort det svårt för den humanitära hjälpen att nå fram samt svårt för de som arbetat i området med att hjälpa de behövande.

Regeringen anser att europeisk integration kommer att stärka Sveriges säkerhet då samarbete med andra medlemsländer ökar säkerheten runtomkring samt stärker den i Europa. Ett säkert Europa kommer sedan kunna verka för en mer fredlig och demokratisk utveckling i omvärlden.(regeringen 2).

1.1 Syfte och Frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur den svenska säkerhetspolitiken har förändrats efter inträdet i EU, fokus kommer att ligga på den svenska neutralitetspolitiken och hur den har förändrats i samband med den säkerhetspolitiken som EU driver.

Uppsatsen analyserar ett fall där Sverige valde att delta i en militärinsats i Tchad. Fallet är unikt då insatsen byggdes upp från grunden i ett område utan infrastruktur långt ifrån Europa. Sverige valde att delta från första början och bygga upp operationen i Tchad, vilket är tydlig förändring från att vara neutral (Strategic Studies institute s.16). Följande frågor kommer uppsatsen att behandla.

- Hur har svensk säkerhetspolitik förändrats sen inträdet i EU?
- Varför deltog Sverige i den Europeiska insatsen (EUFOR) i Tchad 2008?

1.2 Teori

För att undersöka hur svensk säkerhetspolitik har förändrats sedan inträdet i EU och varför Sverige deltog i insatsen i Tchad, kommer uppsatsen utgå ifrån olika analysnivåer. De olika nivåerna är individen, staten och internationella systemet, nivåerna är analysinstrument där analytikern söker förklaringsvariabler på varje nivå. Varje nivå präglas i sig av olika teorier, i uppsatsen används byråkratisk politik, demokratisk fred och neorealismen. Analysnivåer redogör för den problematiken som uppstår inom internationella relationer på ett brett sätt men samtidigt avgränsar sig till dessa tre nivåer.

Dessa analysnivåer tenderar dock att överlappa varandra då exempelvis beslutsfattarna är med i de organisationerna som är en del av staten och staten är en del av systemet (Gustavsson, 1998 s, 19). De olika medlemsländernas utrikes och säkerhetspolitik formas genom andra länders politik. Länders strategier och handlande utgår ifrån vad andra länder gör och således bildas utrikes och säkerhetspolitiken.

1.2.1 Individnivå

På den första nivån, *individnivån* analyseras de individer som varit ansvariga, här ses människan och dess beteende som den bidragande faktorn till varför konflikter och krig uppstår. (Waltz, 2001 s. 16).

Individens betydelse i det utrikespolitiska beslutsfattande har varierat i den utrikespolitiska forskningen. Detta beror på hur forskaren prioriterat individens betydelse i studien. Tidigare studier fokuserade på psykologin hos individerna således dess värderingar, omgivning och ex. kultur som påverkar individens psykologi och då indirekt beslutsfattandet. Beslutsfattarna påverkas av den miljö de lever och är uppväxta i, således försöker forskaren identifiera beslutsfattarnas politiska synsätt (Hudson, 2007, s. 10).

Då det inte gick att svara på vilka personer som tog vilka beslut kommer nivån att struktureras om. Istället för att svara på vem som tog vilket beslut, kommer teorin om byråkratisk politik att diskutera kring vad för typ av influens olika organisationer hade i samband med insatsen i Tchad. Så istället för en individnivå blir det en mer institutionell och byråkratisk nivå.

Företrädarna för de olika organisationerna pläderar till sin fördel i utrikespolitiska frågor så att beslutsfattarna ska anta just deras förslag. Således utgörs en maktkamp mellan dessa företrädare (Gustavsson & Tallberg, 2009, s. 273). Olika organisationer sätter ofta sin överlevnad först. Denna blir mätt i budgeten och hur pass mycket influens de har i landets beslutsfattande relativt andra organisationer. Många av dessa större organisationer har en nackdel i att de har utvecklat så kallade standard operation programs (SOP). Det är program som bestämmer hur organisationerna skall agera i olika händelser. Programmen leder till att nya lösningar och idéer på hur landet bör hantera sina problem sätts åt sidan (Hudson 2005, s. 8).

De som är en del av staten söker inflytande och makt genom att delta i utrikespolitiken. Den organisation eller myndighet som får makthavarna och beslutsfattarna att handla efter deras direktiv är således vinnaren i deras maktspel. (Gustavsson & Tallberg, 2009, s. 273).

1.2.2 Statsnivån

På andra nivån, *statsnivån* är det istället staten som ses som orsaken till varför konflikter och krig uppstår. Staten i sig består av människor som fattar beslut men nivån behandlar staten eftersom det är stater som i många fall är inblandade i konflikter (Waltz, 2001 s. 80). Stater driver sina intressen och mål på den internationella arenan för att gynna sig själva. Hur olika stater agerar är således hur den internationella säkerhetspolitiken formas.

Studier på mindre stater som Sverige visar att dessa tenderar att alliera sig med den sida (stat) som de tror kommer att "vinna" i en konflikt. Detta gör att små stater skapar en obalans då de väljer sida efter sina egna intressen istället för att välja den sida som gynnar det kollektiva (Gustavsson, 1998, s. 70). Geografisk placering och utvecklingsnivå studeras för att hitta förklaringar till den

utrikespolitik som präglar fallet. Det har visats att staters utrikespolitik är länkat till vilken typ av stat det är. Om en stat är beroende av handel kommer de troligtvis förespråka en internationell politik som gynnar internationell handel. En stormakt försöker exempelvis visa sin styrka genom att vara verksam på så många platser som möjligt, då de kan utföra mer makt (Neack mfl. 1995, s. 216). Stater som söker efter en högre säkerhet kan göra detta genom att få andra stater att bli mer likt sig själva. Två lika stater med liknande värderingar tenderar att inte kriga med varandra. (Neack mfl. 1995, s. 218–219).

Det blir ett maktspel där stater tävlar om mest makt och inflytande. Problemet är dock att olika stater är förmodligen bra på olika områden. De länder som har kapaciteten och förmågan att upprätthålla internationell fred bör göra det (Neack mfl, 1995, s. 225) men deras sätt att göra det på är kanske inte alltid det bästa.

Sveriges roll i det internationella systemet är att behålla den internationella ordningen. Andra länder som liknar Sverige i styrelseskick och utveckling är så kallade ”mellan stater”. Exempel på dessa är Kanada, Norge och Nederländerna. Tillsammans formar de en balans då de hindrar stormakter att gå över sina befogenheter samt förbättrar situationen för utvecklingsländer (Neack mfl. 1995, s. 225). Inom olika gemenskaper och institutioner söker olika aktörer makt och inflytande, exempelvis inom EU och FN. Således försöker stater balansera varandras nivåer av makt mot varandra, samarbeten kan försvåras eftersom stater inte vill samarbeta vid de avtal som kan ge mer makt åt någon annan (Brommesson & Ekengren 2007, s. 119). Omfattningen av de materiella resurserna blir säkerhetsfrämjande då resurserna ofta ligger till grund för vilken nivå av makt en stat har (Brommesson & Ekengren 2007, s. 120).

På denna nivå är det teorin om demokratisk fred som analyserar fallet. Demokratiska stater uppfattas att vara mer fredliga mot varandra men inte generellt. De har fredligare lösningar och är även till en viss grad styrda genom andra demokratiska länder. De blir styrda genom internationella avtal och samarbete, dock tenderar länder att böja dessa regler. Demokratiska stater kan i vissa fall vara fredliga mot de auktoritära staterna så länge de är med i det ekonomiska systemet, ex. Kuwait och Saudiarabien (Neack mfl. 1995, s. 219-221). De länder som bedriver en internationell fredsbevarande utrikespolitik och är väldigt aktiva inom FN är även de länder som exporterar mest vapen (Neack mfl. 1995, s. 221).

1.2.3 Internationella Systemet

Den tredje och sista nivån är det *internationella systemet* med det menas det system som utgör alla världens länder.

Systemet är här anarkistisk, det finns ett flertal regler och direktiv som gäller inom systemet men staterna väljer själva hur de agerar i utrikespolitiska förhållanden (Neack mfl.1995, s. 50). Eftersom det inte finns en världsregering så bildas det en maktbalans mellan staterna, denna mäts i materiella resurser. Om stater hade samarbetat mer istället för att agera själviskt skulle de troligtvis nå bättre resultat inom fler områden än säkerhetspolitiken. Fångarnas dilemma är ett bra exempel på detta, där två fångar når säkraste och högsta vinsten om de samarbetar. (Brommesson & Ekengren 2007, s. 118 – 119).

Systemet påverkar beslutsfattandet och utrikespolitiken genom att stater agerar med och emot varandra vilket skapar och formar staternas politik. Samtidigt som systemet är anarkistiskt så styrs det av staternas regler och handlande inom det (Neack mfl. 1995, s. 34). Staterna inom systemet agera därför på det sättet som de anser gynna deras intressen och mål bäst.

Nivån tenderar att fokusera för mycket på systemet vilket gör att systemet ses som väldigt dominerande över staterna. Detta är inte ett problem då en del av syftet med uppsatsen är att undersöka hur EU:s säkerhetspolitik har påverkat Sverige. Beroende på hur systemet förändras, förändrar stater sitt beteende.

Alla stater ses som enheter i systemet och bildar en struktur, strukturen i sig avgör sedan hur stater handlar, eftersom systemet är anarkistiskt så styrs staters handlingar av sökandet efter mer makt (Gustavsson, Tallberg 2009, s. 38). Det har även påvisats att antalet stormakter bör studeras i systemet då dessa tenderar att påverka hur den internationella politiken formas (Gustavsson, Tallberg, 2009, s. 41). Neorealismen är den teori som gör sig tydlig på systemnivån. Stater agerar efter sina egna intresse och överlevnad enligt neorealismen, kontinuerligt söker de säkerhet och samtidigt försöker de minska sin osäkerhet. (Brommesson, Ekengren, 2007, s. 26).

Neorealismen menar även att stater använder makt som det viktigaste medlet inom utrikespolitiken. Stater väljer strategiskt det bästa sättet för att anpassa sig till den strukturen som världen bedrivs på (Brommesson, Ekengren, 2007, s. 27). Den militära kapaciteten syftar även neorealismen till då staters militära omfattning har en påverkan på hur stater väljer att driva sin politik (Neack mfl. 1995, s. 35). De stater som inte kan bygga upp ett starkt försvar väljer vanligtvis att gå med i militära allianser för att kunna skydda sig mot yttre hot. Utan en militär så är det svårt att delta i en konflikt. Den militära kapaciteten genererar makt och inflytande i olika internationella sammanhang.

1.3 Metod

Det valda fallet har påverkats av olika influenser, som säkerhetspolitiska organisationer och då dess beslutsfattare samt utifrån internationella systemet och staten i sig som aktör. Analysnivåerna passar således bra för det valda fallet. Då uppsatsen kommer avgränsa sig till analysnivåerna kommer den ha en bra överensstämmelse mellan nivåerna och operationella indikationer, som kommer leda till att den mäter det den avser att mäta och således uppnå god validitet (Esaiason m.fl. 2007 s. 61).

I början av uppsatsen kommer det redogöras hur den Svenska säkerhetspolitiken såg ut innan inträdet i EU och hur den ser ut idag. Med säkerhetspolitiken menas den politik som avser rikets säkerhet gentemot andra länder. Detta ger en större förståelse för hur säkerhetspolitiken för Sverige och EU faktiskt ser ut och vart dess likheter och olikheter utgör sig. Efter redogörelsen kommer avsnittet där det valda fallet beskrivs vilket gör att uppsatsen blir deskriptiv. Redogörelsen och avsnittet där fallet beskrivs utgör tillsammans den empiriska delen. Syfte med uppsatsen kommer inte endast vara att beskriva hur svensk säkerhetspolitik är utan även förklara hur den har förändrats och varför (Torell-Svensson, 2007 s.22).

Fokus kommer att ligga på de tillfällen där Sverige agerar utanför sin mer neutrala säkerhetspolitik och istället agerar i korrelation med EU's. Detta görs för att senare kunna svara på hur politiken har förändrats i samband med att Sverige är med i EU. Samt orsakerna till varför Sverige deltog i insatsen.

Analysen kommer att utgå ifrån analysnivåerna och teorierna för att diskutera vad som kan ha påverkat det Svenska agerande i det valda fallet. Således hur mycket påverkades svensk säkerhetspolitik av beslutsfattarna, staten i sig alltså dess regering och till sist EU och dess säkerhetspolitik. Detta ger läsaren en tydlig förståelse över hur Svensk säkerhetspolitik förändrats i samband med påtryckningar från olika håll och hur politiken skiljer sig från vad som faktiskt sker i praktiken. Bredden på analysnivåerna har gjort att uppsatsen diskuterar kausala samband och även korrelationen mellan EU:s och Sveriges säkerhetspolitik.

Uppsatsen kommer till viss grad jämföra hur det såg ut innan och hur det såg ut efter inträdet i EU, samt jämföra Sverige med EU ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Trots detta görs inte jämförelsen separat då det mer uppfattas som en komparativ studie. Detta blir en jämförelse som beskriver skillnader och likheter mellan stat och Union utifrån de undersökta analysenheterna (Torell-Svensson, 2007 s.26). Det lämpar sig då bäst att göra en fallstudie när det existerar två stycken analysenheter, hur det såg ut innan inträdet i EU och hur det såg ut efter inträdet. Det valda fallet kommer åskådliggöra hur det såg ut när Sverige gick in i

Tchad och varför (Esaiasson, m.fl. 2007 s.121). Inspiration till valet av fall kom ifrån en föreläsning med en anställd ifrån militära underrättelsetjänsten. Där diskuterades det över hur Tchad var ett fall där den anställde var tveksamma över Sveriges agerande. Då även många medier rapporterat om fallet gjorde det att informationen var mer lättillgänglig än i andra fall. Insatsen i Tchad var även den mest komplex insatsen från Europas sida. Den europeiska insatsstyrkan var den första på plats, tidigare har EU ersatt eller assisterat redan etablerad personal. Hälften av EU:s medlemsstater deltog i insatsen, trots det var det den mest multinationella insatsen EU har gjort (Strategic Studies institute).

De kausala kopplingarna mellan att Sverige deltog i insatsen i Tchad och EU:s påverkan till det kommer att redogöras, alltså en förklaring till varför Sverige deltog. Detta leder till att det blir en orsaksanalys, som strävar efter att finna orsaker till varför det hände (Torell-Svensson, 2007 s.27).

1.4 Material

Redogörelsen över hur den svenska säkerhetspolitiken var och är konstruerad kommer att bygga på både primärkällor utifrån regeringens propositioner och särskilda myndigheters hemsidor men även sekundärkällor. Dessa sekundärkällor är säkerhetspolitiska böcker samt vetenskapliga artiklar.

Kapitlet om EU:s säkerhetspolitik kommer bygga på fakta ifrån regeringen och EU upplysningens hemsida. Materialet är legitimt och trovärdigt eftersom hemsidorna samt propositionerna har en väldigt stor insyn.

Empiriska avsnittet kommer att likt tidigare avsnitt, grunda sig på både sekundär och primärkällor.

1.5 Avgränsning

Uppsatsen fokusera i överlag på fallet Tchad trots att insatsen i det drabbade området även berörde central afrikanska republiken (CAR). Insatsen för Svensk del tog endast plats i Tchad för svensk del, men grundade sig i orsaker som sträckte sig över Tchads gränser.

Tidsintervallet som sträcker sig från hur svensk säkerhetspolitik såg ut innan inträdet i EU till efter, är för att just under denna period förändrades den Svenska säkerhetspolitiken drastiskt. Från en lång period av en aktivt bedriven neutralitets politik till att vara med i en gemenskap som lett till att Sverige deltar mer och mer i konfliktlösande insatser med militära inslag. Fallet lämpar sig bra då det redogör

tydligt hur den svenska neutralitetspolitiken har tappat fäste och en mer aktiv och pådrivande global säkerhetspolitik tagit plats.

1.6 Källkritik

Många av källorna är statliga källor, vilket är bra då dessa källor tenderar att vara trovärdiga p.g.a. att de har mycket insyn. De brister dock i den mån att de kan vara vinklade, för att endast återspegla en positiv bild av Sveriges förändrade säkerhetspolitik samt landets ageranden. Syftet är inte att endast lyfta fram det positiva i Sveriges förändrade säkerhetspolitik utan även att kunna kritisera där det existerar brister.

Det existerar ett problem i den utsträckningen att en hel del material är sekretessbelagt. Detta är något som inte kan åtgärdas, vilket läsaren bör ha i åtanke.

2 Svensk säkerhetspolitik innan EU.

Den säkerhetspolitik som har präglat Sverige längst genom tiderna är neutralitetspolitiken. Neutralitetspolitiken var inte något som Sverige valde fritt utan växte fram genom konflikter, krig och andra säkerhetspolitiska fenomen som präglat världen.

För att kunna bedriva en neutralitetspolitik krävs det att landet visar det på ett tydligt sätt. Österrike visade sin utrikespolitik genom att skriva in sin neutralitet i krigstider i författningen. Sveriges säkerhetspolitiska riktning var inte nedskrivet i något avtal eller i författningen, vilket gjorde att de var tvungna att visa sin neutralitet med sina handlingar (Brommeson & Ekengren, 2007. s 38). Eftersom det inte fanns någon direkt klarhet i vilken typ av neutralitet Sverige hade kunde landet böja på reglerna. Landet var alliansfritt i fredstid och neutral i krig eftersom neutral är man i krig, inte i fredstid. Neutraliteten i fredstid användes således för att kunna hävda sin neutralitet i krig (Brommeson & Ekengren, 2007. s 37). Medan andra stater fick sin neutralitet garanterad av stormakter så svarade Sverige med att de bestämde över sin neutralitet (Gustavsson, 1998, s. 73).

Under Vietnam kriget kritiserade Sverige USA och dess regering tillräckligt hårt så att de Diplomatiska banden bröts (Brommeson & Ekengren, 2007. s 42). Men Sverige kunde även kritisera länder i tredje världen samtidigt som de hjälpte dessa i krissituationer. Genom att utöver detta kritisera Sovjetunionen kunde Sverige ta sin neutrala roll genom att vara ett moraliskt och etiskt land (Brommeson & Ekengren, 2007. s 42-43). Det diplomatiska förbanden kunde brytas och återupptas med andra länder men det militära samarbetet fortlöpte med västmakterna utan några större förändringar (Brommeson & Ekengren, 2007. s. 44). Sverige har länge varit beroende av västmakterna, speciellt USA. Detta beroende utgjorde sig inte endast militärt men även ekonomiskt.

Rent geografiskt så låg Sverige mellan stormakterna. Norge var medlem i NATO och Finland hade ett speciellt förband med Sovjet vilket gjorde Sverige till en buffertzonen (Gustavsson, 1998 s. 74). Under andra världskriget lät Sverige Tyskarna att passera över Svensk mark, Norge var ockuperat och Sverige gav då efter Tyskarnas press, enligt folkrätten är inte detta att vara neutral (Brommeson & Ekengren, 2007. s 36-39). Den svenska neutralitetspolitiken syftade därför eventuellt mer till att skydda de svenska medborgarna än att bygga en etisk och moralisk bild av landet. Sverige har fått kritik utifrån men generellt så ifrågasattes aldrig politiken nationellt eftersom den höll landet och dess medborgare säkra (Andrén 2002, s. 104).

När olika länder samarbetar med varandra tenderar de att öka sitt samarbete inom olika områden. En ekonomisk gemenskap kan ”spilla över” på andra områden. Den ekonomiska gemenskapen som EU till en början var, har nu ”spillt över” på andra områden som säkerhetspolitik (Brommeson & Ekengren, 2007. s 139).

Sverige ställde sig neutral mellan två stormakter, detta var något som de valde att göra, inblandningen i kalla kriget var något som de flesta länder ville stå utanför. Efter kalla kriget och Sovjetunionens fall fanns det inte längre något att ställa sig neutral i, Sverige kunde inte längre vara neutral. Således behövdes en ny politik formas (Gustavsson, 1998, s. 68 – 69). Eftersom det inte finns något att ställa sig neutral i under fredstid så är denna period problematisk då som nämnt tidigare i kapitlet, börjar länder böja på reglerna. För att bli uppfattade som neutrala måste de bete sig på ett respektabelt och trovärdigt sätt gentemot andra stater (Gustavsson, 1998, s. 71).

Medlemskapet i EU drabbades inte av några större förbehåll då den gemensamma utrikes och säkerhetspolitiken inte kräver några förpliktelser att ingripa eller ta ställning i konflikter. Därför kunde Sverige gå med eftersom Medlemskapet i EU likt det i FN inte påverkade den Svenska säkerhetspolitiken (Brommeson & Ekengren, 2007 s. 45). Sverige var tvungen att välja mellan att vara med en gemenskap för ett mer globalt och säkert samhälle eller fortsätta att driva samma säkerhetspolitik som innan. Nästa steg att gå med i en europeisk gemenskap skulle ge Sverige en fördel i och med att det gav ett bättre skydd mot Ryssland eller forna Sovjetunionen.

3 Svensk säkerhetspolitik idag

Sedan Sverige gick med i EU har säkerhetspolitiken förändrats stort, detta har påverkat Sverige både positivt och negativt. Det ska även påpekas att det inte är endast p.g.a. EU som svensk säkerhetspolitik har förändrats. I och med att världen blir mindre och mindre påverkas länder mer och mer av varandra. Det är positivt att vi går mot en värld där vi har mer kontakt med varandra. Det ökar samarbete mellan länder vilket gör att länder förstår varandra bättre. Nackdelen är dock att vi blir mer sårbara, genom att sjukdomar, konflikter och miljökatastrofer sprider sig snabbare, och således blir fler drabbade.

När en konflikt eller ett problem uppstår inom EU så påverkar det Sverige mer än om det händer någon annanstans då det existerar ett stort samarbete mellan länderna (regeringen 3). P.g.a. detta så anser regeringen att genom ett ökat samarbete uppnår Sverige ett säkrare och tryggare samhälle. Det existerar dock ett problem, inom EU finns det en solidaritetsprincip. Detta innebär att medlemsländerna hjälper varandra om en kris, katastrof eller konflikt uppstår. Att hjälpa ett annat medlemsland skall vara frivilligt men hjälper inte Sverige någon bör de inte förvänta någon hjälp tillbaka. (Andrén 2002, s. 120). Vilket indirekt syftar till att vara neutral som stat.

Sveriges insatser syftar till att införskaffa internationell fred och säkerhet för att nå en stabil global utveckling (Prop. 2007/08:51 s.3). Sverige gör detta genom att försvara universella normer och värden så som mänskliga rättigheter, jämställdhet, mänsklig värdighet och demokrati (Prop. 2007/08:51 s. 3). Sveriges deltagande i insatser med EU, FN, och Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa (OSSE) syftar till deras ökade kapacitet att påverka och förändra till det bättre ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Samarbetet med dessa organisationer har kommit ganska naturligt och gjort att Sverige har engagerat sig väldigt mycket för att etablera sig som en trovärdig aktör (Prop. 2007/08:51 s.4). Detta leder i sin tur att Sverige får större möjlighet att driva sina intressen, värderingar och syn på säkerhet på den globala arenan. Är det inte fred och det inte existerar en acceptabel nivå av säkerhet kan inte en hållbar utveckling nås i drabbade områden. Kopplingen mellan säkerhet och utveckling börjar alltmer ses som ett samband och faktumet att det uppmärksammas mer och mer har lett till att Sverige ökar sina fredsbevarande och konfliktlösande insatser. Vid de tillfällen då EU agerar i konfliktrelaterade situationer utgår de ifrån principer som även Sverige stödjer, som demokrati, rättsstaten och mänskliga rättigheter. Både FN stadgan och folkrätten anges i EU- fördraget vilket präglar Svenska värden (EU-

upplysningen). Målen med politiken är att bevara fred, förebygga konflikter men även stärka de nämnda grundprinciperna internationellt.

Sverige har varit fritt från krig och väpnade konflikter sedan 1814, vilket kan användas som ett starkt argument till att landet inte bör delta i militära konflikter och insatser. Sannolikheten att en naturkatastrof inträffar som skulle förstöra landet, är även högst osannolikt. Men eftersom Sverige är med i en gemenskap så delas problem, framgångar och intressen med andra länder. Den ekonomiska finanskrisen visade tydligt på hur beroende länder är av varandra (regeringen 4).

3.1 GUSP

Den gemensamma utrikes och säkerhetspolitiken (GUSP) är och var mellanstatlig, vilket betyder att konsensus gäller vid beslutsfattande. GUSP skiljer sig från andra politiska områden inom EU p.g.a. att det är mellanstatligt. Vetorrätten som antogs ger medlemsländerna suveränitet över sin utrikes och säkerhetspolitik så att ingen stat ska tvingas delta (EU- upplysningen).

När beslut fattas inom GUSP är de i vissa fall under konsensus, men eftersom det är svårt så fattas fler under kvalificerad majoritet. För att kvalificerad majoritet ska gälla krävs det att 62 % ska representera 2/3 delar av EU:s befolkning annars fattas inte beslutet (EU- upplysningen). När mandatet kommer till Sverige krävs det godkännande från landets regering för att en militär trupp ska kunna skickas. Således måste en proposition läggas fram till regeringen där all tänkbar information gällande insatsen ska finnas. Regeringen skickar senare en offert till försvarsmakten för att kunna få en översikt över vad de får för den summa pengar som de väljer att budgetera för insatsen (EU- upplysningen).

Eftersom det inte existerar en direkt hotbild mot Sverige i nuläget har den politiska målsättningen riktas mot att just öka samarbetet med olika säkerhetspolitiska organisationer. Således ska Sveriges insatser ökas både kvantitativt och kvalitativt (Prop. 2007/08:51 s.5, 10). Regeringens ambition är att Sverige ska tillhöra kärnan i det Europeiska säkerhetsarbetet trots att Sverige är relativt litet till ytan och folkmängd i förhållande till andra medlemsstater. EU har i sin tur en ambition att samarbeta mer och mer med FN. De har som utsatt mål att kunna delta i redan pågående insatser som en förstärkning men även kunna komma som en inledande styrka innan FN kommit på plats (Prop. 2007/08:51 s. 11).

4 Svenska insatsen i Tchad

4.1 Tchad

Efter att Tchad blev självständigt från Frankrike 1960 har landet varit drabbad av interna konflikter. Så sent som 1996 hade landet sitt första val. Då blev den sittande presidenten framröstad, men han hade mer eller mindre tagit makten i en statskupp 1990. Sedan dess har landet präglats av valfusk och ändringar i lagen för att tillgodose den sittande presidenten Idriss Déby Itno. Presidenten återvaldes 2001 i ett val som starkt präglades av valfusk. Han lyckades även få igenom en konstitution som avskrev senaten för att senare ersätta dessa med ett råd som han själv utsåg. Därför har valdeltagandet och demokratin sjunkit (Prop. 2007/08:14 s. 4). År 2007 var Tchad ett av världens fattigaste länder, cirka 80 procent levde på mindre än en dollar om dagen. Den förväntade livslängden i landet ligger på runt 43 år och en fjärdedel av landets alla invånare kan läsa (regeringen 5).

När sedan folk måste bege sig på flykt blir resurserna ännu mindre (Prop. 2007/08:14 s. 7).

Ett av de större problemen i landet är att det bildats grupperingar genom att olika ”klaner” vill styra. Således har det bildats rebellgrupper som förstör landet och har satt civilbefolkningen på flykt. Ett ytterligare problem i landet var att den pågående konflikten i Darfur gjorde att en ström av flyktingar hade kommit in i Tchad, cirka 240 000 personer. Detta har i sin tur lett till att rebellgrupperna på olika sidor har börjat samarbeta i den utsträckningen att de kan röra sig fritt över gränserna, vilket har gjort att ländernas styrande regeringar har försämrat sin relation till varandra (Prop. 2007/08:14 s.5). P.g.a. säkerhetsläget i Tchad och länderna runt omkring hade följderna av olika rebellattacker lett till att länderna inte visste vem som var ansvarig för vad. De olika rebellattacker ansågs ha inblandning med de sittande regeringarna vilket gjorde att vardera land anklagade det andra (Prop. 2007/08:157 s.5). Exempelvis attackerade en Tchadisk rebellgrupp huvudstaden i Sudan, Khartoum 10 maj 2008. Detta ledde till att de diplomatiska förbindelserna bröts (Prop. 2007/08:157 s. 5).

Närmare 500 000 tusen människor var på flykt, detta var inklusive de som flytt det drabbade området i CAR. I östra Tchad var det närmare 700 000 tusen människor på flykt, då bör det även hållas i åtanke att av Tchads 9 miljoner

invånare är cirka 5 miljoner under 18 år gamla (Prop. 2007/08:14 s. 5). Landet är även en plats för närmare 200 olika etniska grupper som även tillhör olika språkgrupper. Detta gör att folk får ännu svårare att samarbeta och leva tillsammans under flykt. Situationen i Tchad var och är väldigt problematiskt.

Landet har även präglats av en hög grad av militarisering, stor mängd av vapen, banditverksamhet och disciplinproblem i armén. Vilket har gjort att säkerhetsläget blivit ännu mer besvärligt (Prop. 2007/08:14 s.6). Rebell aktiviteterna gör landet extremt svårt att styra då det är svårt att greppa kontrollen över landet.

4.2 Insatsen

I september 2007 beslutade FN att genomföra en insats i Tchad. Efter cirka tre månader senare, den 28 januari 2008, bemyndigades EU att under FN stadgan kapitel VII, resolution 1778 att genomföra en insats. Insatsen skulle vara i ett år (FM hemsida). Denna insats skulle vara fredsframtvingande vilket är en så kallad kapitel sju insats. Detta betyder att den insatta styrkan får använda ”alla nödvändiga medel” (försvarsmaktens situations tecken) för att kunna försvara civilbefolkningen, den humanitära hjälpen och FN personalen (FM hemsida). Mandatet som EU fick skulle gälla i ett år men Sverige valde då att endast delta i 6 månader. Insatsstyrkans syfte var att förbättra säkerhetsläget i regionen, då situationen var väldigt kaotisk och problematisk, vilket området fortfarande är idag. Efter ett års tid skulle FN ersätta den europeiska styrkan, insatsstyrkan skulle dock lämna området tidigare om så var möjligt (Prop. 2007/08:14 s. 4).

Insatsen skulle genomföras med en personalstyrka på cirka 4 000 personer från olika medlemsstater. Av dessa cirka 4 000 soldater skulle Sverige bistå med 202 stycken personer till en kostnad på närmare 380 miljoner kronor (regeringen 6). Av de soldater som Sverige skickade kom majoriteten från den internationella amfibiestyrkan som dock inte var utbildade för den typen av insats. Den internationella amfibiestyrkan är egentligen en marin utbildad trupp, i Tchad är det stor brist på just vatten (FM hemsida). Varje soldat förbrukade cirka 27 liter vatten om dagen, vilket gjorde att vatten blev en oerhört viktig faktor. Bristande vattenkvalité kan göra folk sjuka och komplicera insatsen ännu mer än vad den redan var.

Då det inte fanns tillräckligt med kunskap av en insats av denna typ så blev underhållsplutonen underbemannad. Av de 42 soldater som ingick i den plutonen hade många dubbla arbetsuppgifter. Lastbilschauffören kunde exempelvis vara soldat och likaså för kocken. (FM tidning, sid 17).

Under en månads tid byggdes det Svenska lägret upp för att kunna ta emot de soldater som skulle komma. Cirka en månad senare skickas ett skepp från Norrköping till Doula i Kamerun lastat med totalt 250 containrar innehållande

fordon och material. Allt detta transporterades in till det svenska lägret i Tchad (FM hemsida).

Insatsen skulle komma att innebära ett omfattande samarbete med FN från EU:s sida, detta är något som kommer att öka då FN anser att EU är en aktör som kan vara framträdande inom konfliktlösningar och krishantering. Även USA delar denna uppfattning med FN och ser även EU som en stark bundsförvant mot dessa typer av hot (Strategic Studies Institute s. 7).

Av EU:s samtliga medlemsländer var det 14 av 27 länder som deltog i insatsen, de resterande 13 medlemmarna valde således att inte delta i insatsen trots att hälften gjorde det. Konsekvensen av att så pass få av EU:s medlemsländer deltog i insatsen försvårade den. När alla medlemmarna har kommit överens och det efterfrågade materialet och andra resurser finns tillgodo så går frågan över till ministerrådet där de måste ta ett enhälligt beslut över ifall insatsen skall genomföras eller inte (regeringen 7).

Planeringen och genomförandet av insatsen försenades p.g.a. att EU väntade på svar från medlemmarna. När de sedan fått svar var de tvungna att planera om för att kunna genomföra insatsen, för att för få deltog (SvD, Tolgfors).

EU hade inte en egen armé vilket resulterade i att medlemsländerna fick bistå med de resurser som behövdes, dessa är dock begränsade. Länderna fick själva bidra med egna soldater och även betala för alla tänkbara kostnader. Vissa av ländernas livsmedel och boendekostnader finansierades av EU:s gemensamma finansieringsmekanism (ATHENA), (FM sida 19). När inte alla medlemsländer deltog blev det svårt att få tag i allt som behövdes. Vilket gjorde att insatsen genomfördes senare än planerat. Förseningarna resulterade i att en rebellgrupp han före till huvudstaden (N'Djamena) i Tchad, vilket kunde ha motverkas ifall EUFOR styrkan hade kommit dit i tid. Att samarbeta effektivt på den utrikespolitiska fronten gällande insatser som kräver snabbt agerande och handlade, har visat sig varit väldigt problematiskt från EU:s sida då medlemmarna har svårt att nå konsensus (Utrikesperspektiv).

I mars 2008 fick den Svenska regeringen på nytt en förfrågan, då gällande en förlängning på den påbörjade insatsen. En insats som redan då var väldigt omdiskuterad p.g.a. av höga kostnader och dåliga resultat. Regeringen och riksdagen fattade ett beslut tre månader senare, Sverige skulle förlänga insatsen. Den förlängda insatsen var till viss del lite "mjukare" än den tidigare insatsen. Den första insatsen (TD01) bestod som nämnt innan av 202 personer vars uppgift var mer omfattande och krävande. Den insatsstyrkan var ett av Sveriges specialist förband. Den senare insatsen skulle avlösa dessa 202 personer med 125 andra. Deras uppgift var att avveckla den tidigare insatsen samt bevakning, eskortering och patrullering. De började även senare att transportera hem det material Sverige hade tagit ner (FM sid 8).

EU har växt väldigt mycket som legitim fredsbevarande aktör internationellt. Detta har fått omvärlden att efterfråga Europeisk närvaro i konfliktpräglade

områden. Då Afrikanska unionen och FN ansett att situationen i Tchad och speciellt Darfur inte var hållbar efterfrågades ett europeiskt initiativ.

Vid varje utrikespolitisk fråga som tas upp har varje EU land rätt att tillsammans med kommissionen föreslå hur EU bör agera, sedan läggs förslaget fram för röstning. Motsätter sig någon går förslaget inte igenom. Initiativet att genomföra en insats genom EU kom först från Frankrike som tidigare kontrollerade Tchad (SvD, Holmström).

Flera av Frankrikes biståndsarbetare i Tchad ansåg att det inte var möjligt att arbeta i regionen, vilket även andra observatörer från både inifrån och utifrån Tchad höll med om. Frankrike har länge stöttat den sittande regeringen med militärt och finansiellt stöd. Vilket har lett till att franskmilitär och landets utplacerade biståndsarbetare har vid olika tillfällen varit under hot från rebellerna i landet. Rebellerna anser till skillnad från de deltagande länderna att regeringen är diktatorisk och våldsam (sydsvenskan). Att insatsen skulle stödjas av andra medlemsländer än bara Frankrike var därför otroligt viktig från Fransk sida. En insats endast genomförd av Frankrike skulle sätta Frankrike i krig med rebellerna.

Enligt försvarsmakten präglades inte den senare insatsen av några större problem, trots att personalen var halverad jämfört med den tidigare insatsen. Men det fanns problem, likt den första insatsen var även denna försenad. Detta skapade problem genom att försvarsmakten var tvungen att rekrytera från TD01, personal från den tidigare insatsen. De var även tvungna att rekrytera personal från Nordic Battlegroup och den internationella amfibiestyrkan. Då rekryteringsprocessen var väldigt kort gjorde det arbetet mycket svårare. I den första insatsen var även där andra trupper involverade och rekryteringsprocessen var också kort (FM sida 9).

Genomförandet av insatsen i Tchad var långt ifrån riskfritt, förutom att det rådde brist på förnödenheter florerade det en stor mängd vapen bland rebellgrupperna. Alla flyktingarna var svårt drabbade och var i stort behov av hjälp. Infrastrukturen var extremt begränsad, så lite som 27 mil belagd väg existerade i landet. Jämfört med Sverige där det existerar 1297 mil belagd väg. Enligt Försvarsmakten så gjorde det svenska förbandet en bra insats under perioden som de vistades i landet. Arbetet genomfördes bra och trots de olika problemen så var Sverige tidigt på plats och utförde sina uppgifter bra med den förmåga som landet då hade (FM hemsida 9 -10). Insatsen i Tchad avslutades med att den sista lasten med material ankom Sverige i slutet av november 2008.

5 Analys

5.1 Byråkratin

I Sverige har fler och fler myndigheter och organisationer olika former av samarbete då de olika politiska områdena tenderar att överlappa varandra mer och mer i dagens läge. När en konflikt uppstår i ett område som Sverige ska delta i samarbetar ofta försvarsmakten, försvarets forskningsanstalt, överstyrelsen för civil beredskap och sida (KF s. 41). Genom dessa organisationer bildas det ett maktspel som teorin om byråkratisk politik syftar till. När alla olika parter ska framföra sin lösning på problemet samt sina egna intressen för beslutsfattarna, använder de alla möjliga medel. Eftersom regeringen fattar besluten och försvaret genomför insatsen så måste dessa två olika organisationer planera en insats tillsammans. Detta kan skapa problem då de har olika intressen, men även andra mindre organisationer har ofta en roll i maktkampen. Denna byråkrati förlänger staters handlingar och problematiserar arbetet (Gustavsson & Tallberg, 2009, s.273).

Flera av de som arbetade på plats i Tchad fick ha två jobb, vilket inte är något som försvaret föredrar. På en byråkratisk nivå är det tydligt att regeringen ville genomföra en insats men försvaret hade inte kapaciteten. Insatsstyrkan var ett marint förband vilket inte alls var lämpat för ett uppdrag i Tchad. På denna nivå krockar organisationerna då de drivs av olika intressen. Vilket kan ha lett till förseningen av insatsen samt att motiveringen till deltagandet inte var helt klart och tydligt för de inblandade. Organisationerna måste samarbeta samtidigt som de inte arbetar på samma sätt och har som tidigare nämnt, olika intressen och mål. Att ett marint förband skickades kan även berott på att de ingick i ett (SOP) vilket gjorde att andra lösningar sattes åt sidan (Hudson 2005, s.8).

Samarbetet har dock blivit mer och mer nödvändigt för organisationer och stater då även kriminella organisationer och terrorister organiserar sig. De kriminella organisationerna behöver exempelvis droger som tillverkas billigare i länder präglade av exempelvis rebeller, dessa rebeller är i behov av vapen.

Idag har de mellanstatliga konflikterna med militära inslag minskat medan fredsbevarande och konfliktförebyggande insatser har ökat. Konsekvensen blir att kostnaderna fortsätter att kvarstå (KF s.79) och likaså den militära aktiviteten.

Den stora vapenindustrin kan således fortsätta växa och tjäna pengar, där Sverige är väldigt framträdande som tillverkare och exportör. Detta kan vara en anledning till varför en insats exempelvis kan vara lönande. Militära insatser kostar pengar och används inte försvaret förlorar staten pengar som investerats. Insatsen betalas av skattepengar som går till försvaret och tillbaka till staten. Således får landet tillbaka de pengar de förlorat (Andrén, 2002 s. 18 – 20). Olika organisationer sätter sin överlevnad först, överlevnaden blir mätt i deras budget (Hudson 2005, s.8).

I Tchad kan det tolkas som att insatsen i sig genomfördes då inte av att Sverige var intresserade av landet eller hjälpa invånarna, utan att demonstrera nya vapen och utrustning samt få användning av sina resurser. Sverige har tidigare förlorat de diplomatiska förbanden med stater men inte det ekonomiska och militära samarbetet (kapitel 2)

Enligt teorin om byråkratisk politik så vill enskilda personer och organisationer få sina intressen tillfredsställda. Exempelvis kunde personer inom försvarsmakten och vapentillverkningen tjäna på insatsen, eftersom resurser blir använda och vapen blir sålda. Samtidigt tjänar Sverige på det då försvarsmakten är en del av staten och mycket av vapentillverkningen är statligt ägt.

Tiden från att Sveriges regering beslutat att genomföra en insats till att den faktiskt genomfördes rent praktiskt, var dock för kort. Således kunde och han inte Sverige planera fullt ut för insatsen. Rekryteringsprocessen blev väldigt snabb vilket resulterade i att all personal inte var fullt kompetent för insatsen.

Insatsstyrkan var som nämnt innan, ett marint förband och vissa soldater hade dubbla arbetsuppgifter (FM tidning s. 14). Den korta rekryteringsprocessen och brist på personal kan mycket väl varit anledningen till varför ett marint förband skickades. Beslutet att genomföra insatsen kan ha tagits på en stats och regeringsnivå, medan planeringen och genomförandet på en mer individuell nivå.

Syftet med insatsen var att säkerhetsställa situationen för de interna och externa flyktingströmmarna, samt göra det möjligt för FN och annan humanitär hjälp att fortsätta verka i landet. När insatsen i landet var i sitt slutskede skulle FN ta över och fortsätta arbeta med landets många problem. Problemet är och var dock att landet är väldigt stort till ytan. Vilket resulterade i att insatsen tog plats vid de mest drabbade områdena. Således fick bra en viss del av befolkningen skydd och hjälp av insatsen.

5.2 Staten

Sedan Sverige gick med i EU 1995 har landets säkerhet blivit mer och mer korrelerade med andra EU länder. Länderna handlar enklare med varandra och rörelsen mellan ländernas gränser har lett till att länderna har varit tvungna att förbättra och öka sitt säkerhetspolitiska arbete. Samarbete på ett område har lett

till fler samarbeten då dessa områden ”spiller över” på varandra. De Europeiska medlemsländerna förespråkar både ökad handel och säkerhet då detta ökar deras vinster och ge trygghet till dess medborgare. Detta är det statsnivån syftar till, stater söker efter högre säkerhet genom att bli mer lika. Har två stater liknade värderingar tenderar de att inte kriga med varandra. Detta går även under teorin om demokratisk fred (Neak mfl. 1995, s. 218 – 221).

Sverige är som stat ganska litet relativt andra västerländska länder. Mindre stater som Sverige väljer ofta att alliera sig med starkare stater, som har mer resurser och mer makt. Detta för att öka sin egen säkerhet. Detta ökar stormakternas makt och sänker andra staters makt. Om de mindre staterna hade allierat sig så hade detta troligtvis skapat en mer jämvikt i maktfördelningen. Stater agerar efter sina egna intressen och överlevnad, denna överlevnad och säkerhet ser de tydligast i stormakterna. Studier på statsnivå tyder på att mindre stater som Sverige allierar sig med den stat de tror kommer att ”vinna” i en konflikt (Gustavsson, 1998, s. 70).

Dessa mindre stater, eller ”mellan stater” som Sverige klassas som fyller dock en viktig roll. Genom att Sverige har kritiserat stormakter tidigare i historien samt hjälpt mindre och outvecklade länder skapar de en balans mellan länder. Denna kritik har dock minskat samtidigt som de konfliktlösande insatserna har ökat. Stabilare områden värden över gör dock att handeln kan fortlöpa, samt påskyndar demokratiserings processen i de länder som inte har samma statskick som Sverige. Ett neutralt ställningstagande i fredstid syns inte längre. Men är Sveriges styrelseskick optimalt för alla länder?

I budgetpropositionen för 1995/1996 var solidaritet och säkerhet något som sammanflätades mer och mer (KF s. 37). Under den perioden som Sverige var neutralt så existerade det en ”oberoende” plattform där Sverige kunde fatta beslut för en neutral stat. Denna har dock tagits bort. Idag och då insatsen genomfördes sitter beslutsfattarna på Utrikes Departementet där besluten fattas mer centralt och i en politisk riktning, vilket gör att nya lösningar på problem hålls åt sidan. Det har lett till en diskrepans mellan kunskapen som forskare inom området sitter på och möjligheten att framföra den till en politisk och operativ nivå. Således fattas besluten på en hög politisk nivå som inte tar del av en lika stor expertis som innan.

Sveriges resurser är begränsade och samarbete i olika konflikter kan ses som nödvändigt, både på mellanstatlig och institutionell nivå (KF s.40). Olika stater är bra inom olika områden, att skicka ett marint förband till ett område med vattenbrist tyder på att man som stat har tagit på sig en uppgift som man inte klarar av eller har en annan agenda.

Något som växt fram genom tiden är att många utvecklingsländer är säkerhetskonsumenter medan väst är leverantörer av säkerhet. Här är många länder i Afrika en stor konsument vilket gjort att det bildats poler mellan nord och syd (Charbonneau, 2009. s. 551).

Den osäkerhet som existerar i ett flertal afrikanska länder växte fram när Europa mer eller mindre lämnade sina tidigare kolonier och övergav makten. De länder som hade flest kolonier i Afrika tenderar att vara drivande inom EU för att etablera sig där som en säkerhetsaktör. Speciellt Storbritannien och Frankrike har varit drivande aktörer (Charbonneau, 2009, s. 552). Utan Frankrikes drivande intresse och centrala roll att genomföra insatser i Afrika så skulle många av dem aldrig ha genomförts. (Charbonneau, 2009, s. 552). Eftersom Frankrike handlar och gör affärer med Tchad så är ett stabilare men fattigt Tchad mest lönsamt för handel och affärer. Frankrike i sin tur handlar mycket med många olika Europeiska länder, exempelvis Sverige. Således är ett stabilt Tchad viktigt för Sverige. Detta stämmer överens med teorin om demokratisk fred då demokratiska länder handlar utan några större förbehåll med auktoritära stater så länge de är stabila och kan ingå i det ekonomiska systemet (Neak mfl. 1995, s. 219-221).

Det går även att se insatsen i Tchad som ett sätt att förhindra att osäkerheten når det ”säkra” Europa. Exempelvis om alla hundratusentals flyktingar driver in i Europa eller skapar osäkerhet i områden runtomkring (Charbonneau, 2009, s. 556). Detta skulle drabba både svensk ekonomi och säkerhet. På statsnivån studeras geografisk placering och utvecklingsnivå, Tchad ligger långt borta och är outvecklat. Således behöver inte Sverige se ett statsskick likt sitt eget men en viss grad av stabilitet så att förbindelserna med landet kan fortlöpa.

Innan Idriss Déby Itno tog makten så var förhållandet mellan Libyen, Sudan och Tchad mindre bra. Situationen mellan dess tre tidigare kolonierna blev mycket stabilare när Idriss hade tagit makten. Därför stödjer EU-medlemmarna Tchads regering för det förbättrar deras förbindelse med de andra kringliggande staterna. Ett stabilt Tchad är som nämnt innan, bättre för internationella affärer men kanske inte alltid bättre för invånarna (Neak mfl. 1995, s. 219-221).

Starka länder tenderar att utföra sin makt över svagare länder trots konsekvenser, utan att mellanstater säger ifrån kommer det att fortlöpa.

Sverige har genom åren stöttat Tchad genom att ge biståndspengar via olika biståndsorganisationer, dock tenderar mycket av pengarna hamna i presidentens fickor. Sedan fler år tillbaka har Tchad legat bland de tio mest korrupta länderna i världen (Transparency international). Detta främjar således vissa aktörer medan andra står utanför. De främjar de länder som handlar eller samarbetar med landet och dess president men inte de som är emot regeringen och strävar efter maktskifte. Samtidigt kan det vara svårt att bistå med hjälp utan att regeringen står i vägen eller kräver ”avgifter”.

Under 2007 gav Sverige 15 miljoner genom UNICEF och 3 miljoner via FN, när insatsen kostade 380 milj (regeringen 8). Om Sverige endast donerat pengar skulle de inte fått använda sin militära styrka och inte fått möjligheten att visa den typ av säkerhetspolitik som landet gått över till.

5.3 Internationella systemet

Eftersom området blivit mer och mer utsatt och befolkningens lidande kvarstått, beslutade FN att göra en fredsbevarande insats.

För att öka EU:s roll i Afrika valde FN att skicka en förfrågan till EU gällande en gemensam insats. EU:s alla medlemsländer fick då välja om de skulle delta eller inte delta.

Dessa två olika typer av militära allianser arbetade och arbetar hårt för att uppnå rättvisa och fred världen över. De anser att de har rätt att lösa konflikter mellan länders regeringar och dess befolkning. Då det inte existerar en världsregering är det internationella systemet anarkistiskt eftersom enskilda stater och allierade stater kan handla efter sina egna behag. Inom både EU och FN finns det regler som medlemmarna skall följa men då stater handlar efter sina egna intressen och mål så böjer och bryter de mot dessa.

Situationen i Tchad valdes att hanteras på ett militärt sätt, de diplomatiska metoderna hade tydligen nått sin gräns. Flera av världens länder ansåg att det som förgick i Tchad kunde inte längre lösas på ett annat sätt. Tillsammans har flera länder inom EU utsatta riktlinjer för hur länder bör styras och vilka rättigheter människor bör ha. Enligt neorealismen så använder stater makt som det viktigaste medlet inom utrikespolitiken, makt erhåller stater genom krig och militär kapacitet (Brommesson, Ekengren, 2007, s. 27). Makten balanserar de mot varandra för att kunna se vem som har mest, att inte delta skulle innebära att Sverige inte hade kapaciteten samt inte villig att alliera sig med EU fullt ut. Mindre stater som Sverige har vanligtvis inte ett starkt försvar, att delta i militära konflikter med EU och FN gör att landet erhåller starka försvarare (Brommesson, Ekengren, 2007, s. 119). Således höjs Sveriges säkerhet.

EU motiverade att mycket av insatsen grundade sig i att försvara mänskliga rättigheter och bringa fred. Detta gör de samtidigt som de stöttar en diktatorisk regering som präglat många blodiga strider med rebellerna. När en rebellgrupp försökte störta den sittande presidenten har fransk militär hjälpt till och skyddat regeringen. Således är det i vissa fall som de demokratiska staterna ser åt sidan, trots att de är medvetna om vad som pågår i olika länder. Stater anpassar sig till den strukturen som systemet präglar, eftersom systemet är anarkistiskt så agerar stater efter det som gynnar dem bäst (Neak mfl. 1995, s. 34). EU söker mer inflytande och makt i regionen samtidigt som Frankrike vill ta vara på sina affärer de har med Tchad. En ny regering och ny president kan skapa kostsamma förändringar som även påverkar Sverige. Således var det inte endast det internationella systemet som var intresserade av en insats, även enskilda stater hade intresse att genomföra en insats. Stater söker efter mer makt och högre säkerhet, detta är en del av sina intressen och mål. Detta var något som Sverige kunde erhålla i samband med insatsen i Tchad. Dock korrelerar det inte med en neutral utrikespolitik.

Det uppfattas som att vid konfliktlösande insatser så har landet eller länderna som vill lösa konflikten ett intresse för landet. Det har även visats att insatser med militära inslag istället för diplomatiska har varit dominerande sen flera år tillbaka. Dessa tenderar även att öka och kommer således vara framträdande mer och mer (KF s. 47). Militära allianser och olika internationella gemenskaper blandar in fler stater i konflikter vilket har gjort att konflikterna blir en plats att erhålla makt i form av att visa sin militära kapacitet. Länders militära resurser samt deras övriga resurser är ett mått på makt inom det internationella systemet. Genom att Sverige deltar i olika konflikter kan de således visa sin militära kapacitet för att hävda sin makt. Detta diskuterar neorealismen (Brommesson, Ekengren, 2007, s. 27), (Neak mfl 1995, s. 35).

Om endast Frankrike deltagit i insatsen så skulle rebellgrupperna anse att de hade en konflikt med Frankrike. En multinationell närvaro i Tchad gör att rebellerna får det svårt att peka ut vilka som är motståndarna. Frankrike har som nämnt innan, stöttat den sittande regeringen väldigt länge, även med fransk militär. Detta ledde då till att franska arbetare som jobbade med humanitär hjälp blev hotade av olika rebellgrupper (sydsvenskan). Stater balanserar sin makt mot varandra genom att alliera sig med olika stater samt ansluter sig till olika avtal och allianser. Detta kan dock skapa problem genom att vissa stater inte alltid går med på alla punkter i olika avtal eller inte går med i olika allianser. Detta p.g.a. att de kan förlora en del av sin makt eller ge mer makt åt en annan stat (Brommesson, Ekengren, 2007, s. 119). Att inte alla medlemsstater deltog i insatsen kan mycket väl grunda sig i att det inte såg ut som att de som stat skulle erhålla mer makt eller tjäna på det.

Solidaritetsprincipen gör att medlemsländerna hjälper varandra men ställer andra länder utanför. Då dessa endast får hjälp om de kan ge något till det land som hjälper de. Samtidigt som EU vill erhålla mer makt vill även Sverige det, dock tjänar inte Sverige på det i alla avseenden och måste därför sänka sin suveränitet och sin makt för att EU ska öka sin. Stater inom det internationella systemet måste anpassa sig till den rådande ordningen för att göra framsteg och synas (Brommesson, Ekengren, 2007, s. 27) .

Sveriges utrikes och säkerhetspolitik var fram till inträdet i Europeiska Unionen mer passiv och neutral gällande konflikter. Förändringen till att välja sida i konflikter var inget som valdes av landets medborgare. Landet riskerar att tappa respekt och trovärdighet som en stark enad stat när staten bestämmer utan dess medborgares samtycke. Sveriges medborgare föredrar troligtvis att landet deltar så lite som möjligt i militära konflikter. Då det är kostsamt och många människor kan dö. Sverige har lyckats ändra lite med lite i utrikespolitiska retoriken så landet har gått över till en mer aktiv säkerhetspolitik. Där ser landet bättre ut mot andra stater men ser sämre ut mot befolkningen i Sverige eftersom Sveriges medborgare inte fick välja den ”nya” säkerhetspolitiken. Det internationella systemet lyckas således även styra över länders medborgare. Beslutsfattarna söker efter mer makt medan medborgarna vill ha mer säkerhet.

Insatsen som utfördes kunde ha genomförts på ett annat sätt. Då Sverige är med i andra säkerhetspolitiska organisationer som exempelvis OSSE, så erhåller dem ett säkerhetspolitiskt skydd genom att de allierar sig med de stater som är med i organisationen. OSSE är dessutom det ända säkerhetspolitiska samarbetsorgan inom EU där alla medlemmar deltar med samma villkor, även USA, Kanada och länderna i Central-Asien är medlemmar. Alla EU länder är dock inte med men majoriteten av EU:s medlemmar är det. Genom att Sverige fokuserar på att stödja OSSE kan de delta via dem som en legitim konfliktlösande aktör (regeringen 9). OSSE lämpar sig bättre för stater ur ett maktperspektiv eftersom deras suveränitet ökar. Sverige blir dock inte hundra procent neutrala, då bara ett av de två tidigare stormaktsblocken är med, men alla har lika villkor samtidigt som även länder utanför Europa är med. Således påverkar det internationella systemet beslutsfattandet i mindre omfattning, även den minsta staten har något att säga till om. Staterna får mer suveränitet och färre beslut fattas på individ nivå. (Andrén 2002. 134 – 135).

Således kan det uppfattas som meningslöst att följa EU:s säkerhetsdirektiv. Att donera pengar till insatsen eller Tchad kan istället ses som mindre risk eftersom då riskerar Sverige inte sina medborgares liv. Här syns det tydligt hur det internationella systemet tar en dominant roll och ställer länder samt dessa organisationer åt sidan. Det viktiga blir att visa EU:s styrka och förmåga att agera. Det sägs även att EU är på vägen till att etablera sig som en internationell ”säkerhets aktör”. Detta kommer sätta högre krav från omvärlden (Charbonneau, 2009 s. 548-549), som sedan kommer att påverka Sverige då landet är en del av EU.

EU måste profilera och definiera sin roll, beroende på vilken typ av internationell-aktör de vill bli. Annars kommer omvärlden ha svårt att kunna beräkna i vilka fall EU kommer att agera och i vilka fall inte. Problemet EU har är dock samma som de även hade med själva insatsen, att agera under konsensus. (Charbonneau, 2009 s. 549). Omvärlden ser inte EU som en enad aktör, snarare ses de som en delad. Ett av objekten med insatsen var att skydda personal som tillhörde FN och att även underlätta deras rörelse i landet. Detta kan ses som en svår uppgift när det var brist på personal, då inte alla medlemmar i EU valde att delta. Varför FN inte kunde bistå akut med mer personal och pengar kan diskuteras, eftersom de ändå skulle fortsätta arbetet efter EU:s insats i landet.

Anledningen kan eventuellt legat i att de ville se hur EU skulle hantera uppgiften. Men då det var tydliga indikationer i tidigt skede på att insatsen inte skulle räcka till så var det inget som akut åtgärdades. Vilket indikerar på att det fanns andra intressen än de som sattes ut.

Det existerar forskning som indikerar på en polarisering mellan FN och EU. Två olika block som trätt fram på den internationella arenan. Vid insatsen i Tchad var det redan uppdelat mellan vad FN strävade efter och vad EU var villig att hjälpa till med (Charbonneau, 2009. s. 550). Ett stort problem när två stora institutioner ska samarbeta är att det även där formas en makthierarki när

beslutsfattarna vill ha det sista ordet. I detta problematiska centra försöker EU etablera en normativ bas över sina militära insatser (Charbonneau, 2009. s. 550). Bland denna byråkrati är det inte konstigt att en militär insats tar tid att planera och ökar komplexiteten.

6 Slutsats

Sveriges val att delta i insatsen i Tchad har visat omvärlden att landets utrikes och säkerhetspolitik har förändrats stort sedan kalla kriget. I dagens konflikter väljer Sverige aktivt en sida som de anser dela sina mål och värderingar. Således har landet fått fler fiender men samtidigt har de fått fler allierade som är starka nog att hjälpa de i problematiska situationer.

När Sverige valde att delta i den militära insatsen i Tchad fick regeringen ingen omfattande kritik. Motiveringen till varför landet skulle delta var ”positiv” då Sverige skulle göra något bra. Landet skulle försvara demokratiska värden, med våld, problemet var dock att kapaciteten till att genomföra en sådan insats inte fanns. Trots problemen kring insatsen valde regeringen att lägga ansvaret på EU. De ansåg att Sveriges deltagande inte var problemet utan bristen låg i antalet deltagande stater. Detta var dock något som de var medvetna om när de valde att delta. Utan de större medlemsländernas medverkande saknades kritiska förmågor, då dessa kostar mycket pengar och kräver personal. Men insatsen genomfördes trots att så få länder deltog.

Syftet med uppsatsen var att svara på hur den Svenska säkerhetspolitiken har förändrats sedan inträdet i EU och den har förändrats genom att den antagit en annan riktning. Viktiga värden som att försvara Sveriges säkerhet och dess medborgare har satts åt sidan. Detta syns när Sverige väljer att skicka svenska soldater till ett område de inte är utbildade för. Statens och dess valda beslutsfattare har tappat sin suveränitet till det internationella systemet och även dess utsedda representanter. Då inte alla medlemmar har lika mycket makt och inflytande inom EU, söker medlemmarna tillfällen där de kan erhålla mer politisk makt och inflytande. Sveriges beslutsfattare hamnar dock mer eller mindre i kläm mellan att göra det bästa för dess medborgare till en kostnad av att riskera landets säkerhet. Insatsen uppfattas som ett misslyckande då insatsen blev kostsam, tog längre tid än planerat och saknade motivering till varför Sverige genomförde den som de gjorde.

Hur andra länder ser på Sveriges agerande är svårt att säga men de som inte deltog anser nog att Sveriges militära kapacitet är begränsad. Sverige lärde sig även att blanda olika trupper inte fungerar bra. Detta kan bli ett stort framtida problem för en europeisk insatsstyrka.

Hade Sverige inte deltagit och valt att exempelvis bidra finansiellt skulle den mer ”neutrala” och passiva bilden av Sverige ha kvarstått. Samtidigt skulle Sverige ha sparat pengar då insatsens kostnad var högre än den summa landet spenderar på bistånd i Tchad.

Om Sverige inte blev påverkad i sitt beslutsfattande, utan beslutet togs utan influenser så kan orsakerna till varför landet deltog sett annorlunda ut. Eftersom svensk utrikes och säkerhetspolitik har förändrats så kan beslutet grundat sig i att visa omvärlden hur den faktiska politiken ser ut. Om Sverige strävar efter att "sudda" bort bilden av en neutral stat så lyckades de nog visa omvärlden att de inte längre är så neutrala. Genom insatsen visade landet att de vill medverka som konfliktlösare och att de genomför det som de sagt att de ska göra. Bristerna som insatsen hade kan beslutsfattarna varit medvetna om, men ansett att ett misslyckande skulle inte ha varit lika politiskt kostsamt som att inte varit med alls. Att sedan ha en armé och en försvarsmakt kan även vara meningslöst om den inte används till något.

Dessa fredsbevarade eller konflikthlöjande insatser tenderar även att ha historiska syften. Europa har dragit gränser och bildat stater i Afrika vilket har lett till omfattande konsekvenser. Därav var och är det nog inte endast ekonomiska syften som driver vissa utan även skuld.

När försvarsmakten senare fick förfrågan med ett kostnads underlag fattade de ett beslut grundat utifrån kostnaderna. Om beslutet gällande insatsen hade grundat sig på vad en insats i området faktiskt hade kostat, och om Sverige hade haft tillräckligt med personal, hade besluten troligtvis sätt annorlunda ut. Detta var tydligt då Sverige var tvungen att förlänga insatsen samtidigt som vissa av de anställda fick ha två olika arbetsuppgifter.

Idag har Sveriges fredsbevarande insatser med FN minskat. Dessa står istället under NATO:s och EU:s förfogande. Sverige anpassar sig mer efter den rådande ordningen i det internationella systemet, samtidigt som de slutat kritisera dess brister.

7 Referenser

Primärkällor

Resolution 1778 (2007)

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0751615.pdf>

EU- Upplysningen

<http://www.eu-upplysningen.se/Amnesomraden/Utrikes-och-sakerhetspolitik/>

Propositioner

2007/08:14

Svenskt deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken

2007/08:157

Fortsatt svenskt deltagande i Europeiska Unionens militära insats i Tchad och Central afrikanska republiken.

2007/08:51

Nationell strategi för svenskt deltagande i internationell freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet.

Regeringen

1. <http://www.regeringen.se/sb/d/1991/a/12436>
2. <http://www.regeringen.se/sb/d/1991/a/12436>
3. <http://regeringen.se/sb/d/10660>
4. <http://regeringen.se/sb/d/10660>
5. <http://www.sweden.gov.se/sb/d/10036/a/96940>
6. <http://www.sweden.gov.se/sb/d/9383/a/83989>
7. <http://www.regeringen.se/sb/d/8778/a/86939>
8. <http://www.regeringen.se/sb/d/8778/a/86939>
9. <http://www.regeringen.se/sb/d/2560>

Försvarsmakten:

<http://www.forsvarsmakten.se/sv/Internationella-insatser/Avslutadeinsatser/Truppinsatser/Tchad/>

<http://www.forsvarsmakten.se/upload/dokumentfiler/%C3%85rsredovisningar/%C3%85rsredovisning%202008/Bilaga%204%20%C3%85rsredovisning%202008.pdf>

<http://www.forsvarsmakten.se/sv/Aktuellt/Nyhetsarkiv/Ovriga-nyheter/Insats-forsvar/Svara-provningar-for-underhallstjansten-i-Tchad/BAKGRUND---Fransvensk-kust-till-afrikansk-oken/>

Sekundärkällor

Andrén, Nils (1996) *Maktbalans och Alliansfrihet* Svensk utrikespolitik under 1900 talet

Andrén, Nils (2002) *Säkerhetspolitik – Analyser och tillämpningar*

Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie (red.) (2007). *Sverige i världen*. 1. uppl. Malmö: Gleerup

Charbonneau, Bruno (2009) 'What Is So Special about the European Union? EU-UN Cooperation in Crisis Management in Africa', *International Peacekeeping*, 16: 4, 546 — 561

Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, (2004) *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*.

Gustavsson, Jakob (1998). *The politics of foreign policy change: explaining the Swedish reorientation on EC membership*. Diss. Lund : Univ.

Gustavsson, Jakob & Tallberg, Jonas (red.) (2009). *Internationella relationer*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Holsti, J.Kalevi, “*International Politics A framework for International Politics*”.

Hudson, V. M. (2005), Foreign Policy Analysis: Actor-Specific Theory and the Ground of International Relations. *Foreign Policy Analysis*, 1:1–30.

Neack, Laura, Hey, Jeanne A. K. & Haney, Patrick J. (red.) (1995). *Foreign policy analysis: continuity and change in its second generation*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall

Sydsvenskan

<http://www.sydsvenskan.se/opinion/aktuellafragor/article795498/Afghanistaninsats-sen-ett-misstag.html>

Publicerad: 26 april 2010
Författare: Pierre Schori

Strategic Studies institute

<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubid=1026>

Publicerad: 15 oktober 2010

Författare: Bjoern H. Seibert

Teorell, Jan – Svensson, Torsten, 2007. Att fråga och att svara.
Samhällsvetenskaplig metod. Malmö: Liber. 296 s.

Sydsvenskan

http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/sanningen-om-insatsen-i-tchad_891663.svd

Publicerad: 20 februari 2008

Författare: Sten Tolgfors

Utrikesdepartementet 1997, *Konfliktförebyggande verksamhet – en studie*

Waltz. N, Kenneth, 2001, *Man the state and war a theoretical analysis*

Försvarsmaktens tidning, insats och försvar nr 1 mars 2008, årgång 5 sid 14 – 16
http://www.forsvarsmakten.se/upload/PDF%20insats%20och%20f%C3%B6rsvar/insats&forsvar_nr1_2008.pdf

Publicerad: 2008

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/svenska-soldater-till-tchad_209143.svd

Publicerad: 27 september 2007

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/krav-pa-forlangd-insats-i-tchad_893707.svd

Publicerad: 20 februari

<http://www.sydsvenskan.se/varlden/article268595/Delade-meningar-om-svensk-narvaro-i-Tchad.html>

Publicerad 25 september 2007

http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level2Page___368.aspx